

[Uitzending 411: 2 Koningen 21:1 t/m 22:11]

In de vorige uitzending hebben we aan het slot gelezen dat na de dood van Hizkia zijn zoon Manasse hem opvolgde. Tussen de vrome koningen Hizkia en Josia regeren twee koningen over Juda (Manasse en Amon), maar beide koningen gaan tegen Gods wetten en geboden in, waardoor het oordeel over Juda dichterbij komt.

2Kon.21 is (in vergelijking met 2Kon.20) een teleurstelling. Maar, vaak kan een mens van teleurstellingen het meeste leren. Hizkia was (na David) de beste koning – niemand kon met hem worden vergeleken. Toch is hij ook nog op een andere manier met David te vergelijken: beiden waren zij geen goede vaders. Hizkia was de vader van een zoon die de slechtste koning werd die ooit in het zuidelijk koninkrijk (Juda) heeft geregeerd. Het is hartverscheurend, schokkend en diep triest als we over het leven van Manasse lezen. Hij ging precies de tegenovergestelde weg in dan die van zijn vader Hizkia en zijn voorvader David. Manasse keerde zich af van de dienst aan de HERE en van alles wat met de tempel en de God van Israël te maken had.

2 Koningen 21 vers 1:

Manasse, de nieuwe koning, was bij zijn troonsbestijging 12 jaar oud.

De duur van zijn bewind vanuit Jeruzalem was 55 jaar.

Manasse is 12 jaar oud als hij koning wordt en regeert maar liefst 55 jaar, de langste periode van alle andere koningen van Juda en Israël. Hizkia heeft hem naar een van de tien stammen genoemd, mogelijk naar de stamvader. Jozef, de vader van Manasse zei bij de naamgeving: De HERE heeft mij al mijn moeite doen vergeten (Gen.41:51). Manasse de zoon van Hizkia heeft het tegendeel bewerkt. Zijn geschiedenis is uitvoeriger beschreven in 2 Kron.33.

De datering van de regering van Hizkia en Manasse is een moeilijk punt. Veel uitleggers nemen aan dat Manasse rond 696 v.Chr. begon te regeren als mederegent van zijn vader Hizkia. Waarschijnlijk regeerde hij vanaf 687 v.Chr. alleen. Zijn moeder heet Chafsa. Een naam die in Jes.62 symbolisch aan het land wordt gegeven en betekent: *mijn welgevallen is aan haar*.

De auteur van 2Kon.21 gaat selectief te werk en laat alle politieke en staatkundige zaken van Manasse achterwege om zich te concentreren op een beoordeling van de godsdienstige zaken. Eén van de zaken die wordt weggelaten is het feit dat Manasse lange tijd een vazal van Assyrië is geweest. Manasse doet wat kwaad is in de ogen van de HERE, naar de gruwelen van de volken die eerder in Kanaän woonden en daarvoor door de HERE zijn verdreven. 2 Koningen 21 vers 2:

Zijn bewind was goddeloos. Hij deed dezelfde goddeloze dingen die de volken hadden gedaan die door de HERE uit het land waren verdreven om plaats te maken voor het volk Israël.

De term 'goddeloze dingen' of 'gruwelen' vatten alle praktijken van Manasse samen. Mogelijk dat allerlei adviseurs een sterke invloed uit hebben geoefend op de jonge koning om een andere richting in te slaan dan zijn vader Hizkia gedaan had. De Kanaänieten waren juist om deze gruwelen uitgeroeid en het Tienstammenrijk (Israël) is juist om die reden in ballingschap gegaan (Deut.9 en 2Kon.17) en daarmee wordt in 2Kon.21 aangegeven dat Manasse dwaas handelde.

2 Koningen 21 vers 3 t/m 5:

Hij herbouwde de altaren op de heuvels die zijn vader had afgebroken. Hij bouwde altaren voor Baäl en plaatste een afgodsbeeld van Asjera, net zoals koning Achab van Israël had gedaan. Heidense altaren voor de zonnegod, de maangod en de sterrengoden werden zelfs in de twee binnenhoven van de tempel van de HERE neergezet, in het gebouw dat de HERE had uitgekozen om er zijn Naam mee te verbinden.

Manasse is in veel opzichten het tegenbeeld van zijn vader en dit blijkt hier al uit het eerste voorbeeld. 'Hij herbouwde wat zijn vader had afgebroken (2Kon.18). De altaren voor Baäl zijn nog niet nadrukkelijk genoemd in het koninkrijk van Juda, behalve in de tijd van Atalja, de dochter van Achab (2Kon.11). Manasse is de enige koning van Juda die wordt vergeleken met Achab, de koning van het Tienstammenrijk Israël. Van Joram werd gezegd dat 'hij wandelde in de weg van de koningen van Israël, zoals het huis van Achab deed' (2Kon.8).

Deze vergelijking met Achab is negatiever dan die met de eerdere koning Jerobeam, omdat Achab de Baäldienst introduceerde (1Kon.16).

De verering van ‘**de zonnegod, de maangod en de sterrengoden**’ is een nieuwe vorm van afgoderij die nog niet eerder bij koningen van Juda is vermeld. Assyrische invloeden kunnen een rol hebben gespeeld maar, de verering zelf kwam ook in de Kanaänitische wereld voor **en** is in Deut.4 en 17 verboden. Het Tienstammenrijk is hiervoor gestraft, 2Kon.17. Josia schafte de bijbehorende priesters af en verwijderde de paarden en wagens die de koningen van Juda aan de zon hadden gewijd (2Kon.23). Ook in de Bijbelboeken van de profeten Jeremia, Ezechiël en Zefanja worden de hemelgoden genoemd. De verering van ‘de zonnegod, de maangod en de sterrengoden’ vindt niet alleen plaats in andere heiligdommen, maar dringt ook door tot in de tempel van de God van Israël.

2 Koningen 21 vers 6

Zelfs offerde hij (Manasse) één van zijn eigen zonen als brandoffer op een heidens altaar. Hij hield zich bezig met zwarte magie, waarzeggerij, doden-bezwering en toverij. In Gods ogen was Manasse een goddeloze man en hij riep dan ook de toorn van de HERE op.

Ook koning Achaz deed zijn zoon (2Kon.16 en 2Kron.33) door het vuur gaan. 2Kron.33 voegt nog het dal van Ben-Hinnom als plaatsbepaling toe. Al de activiteiten die in deze verzen worden genoemd, zijn door de HERE verboden (Deut.18).

Luisteraar, het is verschrikkelijk wat wij in 2Kon.21 lezen. Natuurlijk kunnen wij bij deze verzen denken: het is allemaal lang geleden gebeurd. Het bijt ons niet. Helaas is dat een vergissing. Dezelfde dingen worden vandaag in onze cultuur en maatschappij nog steeds door mensen bedreven. Er is in onze tijd een sterke occulte aantrekkingskracht. Allerlei occulte activiteiten en paranormale beurzen overspoelen ons land en onze jeugd. Het daagt uit en is spannend. Het lijkt interessant en verlegt grenzen van het menselijk kunnen. Velen willen kennis hebben van de toekomst en vragen astrologen en raadplegen horoscopen. Het Woord van God (de Bijbel) geeft aan dat een mens de HERE moet vragen naar de toekomstige dingen (Jes.45:11; NBG-51).

Manasse liet zelfs één van zijn eigen zonen door het vuur gaan, in het vuur verbranden. Het was een mensenoffer. Het is verschrikkelijk om de beschrijving van zulke kinderofters te lezen, ik wil ze u besparen. Ja, dat deden mensen toen maar, zijn wij vandaag beter? Iemand zal geschokt vragen maar waar worden vandaag kinderen vermoord in onze maatschappij? Luisteraar, hoe denkt u over abortus? Een mens mag niet over leven en dood beschikken, dat ligt bij de HERE. Hoe nodig is het om (ook vandaag) aan de HERE te vragen: HERE wat wilt u dat ik doen zal? 2 Koningen 21 vers 7 en 8:

Manasse ging zelfs zover dat hij een afgodsbeeld van Asjera in de tempel liet zetten, de plaats waarover de HERE tegen David en Salomo had gezegd: Ik zal Mijn naam voor altijd aan deze tempel verbinden en aan Jeruzalem, de stad die Ik heb gekozen uit alle steden van de stammen van Israël. Als de Israëlieten leven volgens alle wetten en gedragsregels die Ik hun door Mozes gaf, zal Ik ervoor zorgen dat zij dit land van hun vaders nooit meer hoeven te verlaten.

Manasse plaatst ook een beeld van Asjera in de tempel. De plaats die de HERE had gekozen om Zijn naam te vestigen, tot in eeuwigheid. Dat is geestelijk overspel. Maar de Israëlieten luisteren niet, want Manasse verleidt hen, zodat zij meer kwaad doen dan de Kanaänieten vóór hen en waarvoor de HERE hen had uitgeroeid om hun goddeloosheid. En de gevolgen?

2 Koningen 21 vers 10 t/m 13:

Toen verklaarde de HERE door de profeten: Omdat koning Manasse deze goddeloze dingen heeft gedaan en zelfs nog verdorvener is dan de Amoriëten, die lang geleden in dit land woonden en omdat hij het volk van Juda tot zonde heeft aangespoord door de afgoden te vereren, zal Ik zulke grote rampen over Jeruzalem en Juda laten komen dat zij die het horen, hun eigen oren niet zullen geloven. Ik zal ervoor zorgen dat Jeruzalem hetzelfde lot zal ondergaan als Samaria en het huis van Achab. Ik zal Jeruzalem leegschrapen, zoals een man zijn bord leegschraapt om het daarna omgekeerd op tafel te leggen om te drogen.

De HERE brengt, om de gruwelen die Manasse doet en bedrijft, onheil over Jeruzalem en Juda, waarvan allen zo zullen ophoren, dat hun oren tuiten.

De HERE legt Jeruzalem het meetsnoer aan, net zo als Samaria, en het huis van Achab. Hij veegt Jeruzalem schoon, zoals men een bord schoonveegt en daarna ondersteboven keert. De HERE verwerpt het overblijfsel van Zijn bezit en geeft hen in de macht van hun vijanden, omdat zij gedaan hebben wat kwaad is in Gods ogen en Hem steeds hebben getergd vanaf de tijd dat ze wegtrokken uit Egypte (vs.14 en 15). 2 Koningen 21 vers 16:

Alsof de door God gehate afgoderij waarin Manasse zijn onderdanen voorging, nog niet genoeg was, vermoordde hij ook nog talloze onschuldige mensen. Jeruzalem was van de ene tot de andere kant overdekt met de lijken van zijn slachtoffers.

Over het vergieten van onschuldig bloed lezen we in Deutr.19. De Joodse geschiedschrijver Flavius Josephus schrijft in één van zijn werken: *In zijn minachting voor God doodde hij alle rechtvaardige mannen onder de Hebreërs, zelfs de profeten spaarde hij niet. Elke dag slachtte hij er wel een paar af, bloedvergieten was in Jeruzalem aan de orde van de dag.*

Er is een joods-christelijke overlevering die vertelt dat Manasse ook de profeet Jesaja doodde, en hem doormidden liet zagen. Hierop kan in Hebr.11:37 een toespeling zijn gemaakt. Het ligt voor de hand de bloedschuld die Manasse zich met de moorden op de hals haalt letterlijk te nemen. Daarnaast geeft de uitdrukking ook breder aan dat er onrecht is in Jeruzalem. In 2Kon.24 wordt teruggegrepen op het onschuldige bloed dat in Jeruzalem door Manasse vergoten is als verklaring voor de ballingschap (Jer.15). Daarbij gaat het niet alleen om de zonden van de koning maar ook om de zonden van het volk. Moord en wetteloosheid brengen onheil over een land en volk. Dan heeft een volk niet alleen de HERE vergeten of aan de kant gezet maar ook geen normen en waarden meer. Iedereen doet wat goed is in eigen ogen en het recht van de sterkste wint. Alleen door berouw en inkeer kan een volk uit een spiraal van wetteloosheid worden bevrijd. Door terug te keren naar de HERE, de God van Abraham, Isaäk en Jacob, de Vader van de Here Jezus Christus. Dat moet de eerste stap zijn.

2 Koningen 21 vers 17 t/m 19:

De rest van de geschiedenis van Manasses zondige bewind staat beschreven in de Kronieken van de koningen van Juda. Na zijn dood werd hij begraven in de tuin van zijn paleis, de tuin van Uzza, en zijn zoon Amon volgde hem op als koning.

In 2Kron.33 staat nog een belangrijke toevoeging, namelijk dat Manasse in Babel tot bekering kwam en na zijn terugkeer in Jeruzalem heel anders handelde, maar die gebeurtenissen worden hier niet vermeld. Wat is er daarvoor gebeurd?

Manasse is door de Assyriërs geboeid weggevoerd naar Babel. Daar verootmoedigde hij zich voor de HERE, de God van Israël. Daarna keerde hij terug naar Jeruzalem en bouwde een buitenmuur voor de stad. Hij bevorderde de dienst van de Here en reinigde de tempel. Na de verovering van Babel zullen de Assyriërs Manasse hebben vernederd en hem opnieuw vazal van Assyrië hebben gemaakt. Het is denkbaar dat zij eisten dat hij Jeruzalem moest versterken tegen de Egyptische dreiging.

De bekering van Manasse kan weggelaten zijn in 2Koningen, omdat deze niet leidde tot bekering van het volk **en** omdat na de dood van Manasse Amon op de oude voet doorging. De verwoesting van Jeruzalem en de wegvoering van Juda werden onafwendbaar en daar kon de omkeer van Manasse niets meer aan veranderen. Een van de doelstellingen van het Bijbelboek Koningen is een verklaring te geven voor de ballingschap. Het boek Kronieken kent de terugkeer van Israël uit de ballingschap en heeft daardoor meer belang bij het vermelden van de geestelijke omkeer. Manasse wordt begraven in de tuin van zijn paleis, vermoedelijk omdat er gebrek aan ruimte was in de koninklijke graven.

2 Koningen 21 vers 19 t/m 26:

Amon was de nieuwe koning van Juda. Hij was 22 jaar bij zijn troonsbestijging en regeerde 2 jaar in Jeruzalem. Zijn moeder heette Mesullemet, zij was een dochter van Charus uit Jotba. Zijn bewind was goddeloos. Hij deed alle goddeloze dingen die zijn vader Manasse ook had gedaan.

Hij aanbad dezelfde afgoden en keerde de HERE, de God van zijn voorouders, de rug toe. Hij gehoorzaamde Gods aanwijzingen niet. Maar zijn naaste medewerkers smeedden een complot tegen hem en vermoordden hem in zijn paleis. Het volk van het platteland nam dat echter niet, het doodde alle samenzweerders en plaatste Amons zoon Josia op de troon. De rest van Amons levensbeschrijving is te vinden in de Kronieken van de koningen van Juda. Amon werd begraven in een graf in de tuin van Uzza en zijn zoon Josia volgde hem op.

Amon krijgt een godsdienstige beoordeling en politieke daden worden buiten beschouwing gelaten. Hij doet wat kwaad is in de ogen van de HERE, net als zijn vader Manasse. In 2Kon21 zijn twee goddeloze koningen kort behandeld. Tegen de geschetste donkere en duistere achtergrond breekt in 2Kon.22 het licht van God weer door. Josia blijkt anders te zijn dan zijn vader en grootvader en lijkt meer op koning Hizkia. 2 Koningen 22 vers 1 en 2:

Josia, de nieuwe koning van Juda, was 8 jaar oud. Hij regeerde 31 jaar in Jeruzalem. Jedidja, een dochter van Adaja uit Boskat, was zijn moeder. Zijn bewind was goed, want hij volgde het voorbeeld van zijn voorvader David door de HERE volkomen te gehoorzamen.

De eerste verzen typeren Josia als iemand die doet wat recht is in de ogen van de HERE en gaat in de weg van zijn vader David.

Volgens tweetal handschriften van de Septuaginta (LXX) was Josia 18 jaar oud toen hij koning werd. Deze alternatieve lezing past beter bij de omstandigheid dat zijn zonen Joachaz en Jojakim resp. 23 en 25 jaar oud waren toen hun vader stierf (2Kon.23). In dat geval was Josia al op 13- of 14-jarige leeftijd koning. Huwelijken werden in die tijd vaker op jonge leeftijd gesloten.

In de geschiedenis van Josia zullen we gaan zien dat een proces van inkeer en berouw, van geestelijke opleving, zowel persoonlijk als individueel nodig is. Ik zeg dit omdat **ook wij** vandaag een geestelijke opleving nodig hebben. Laten we maar dicht bij huis blijven want daar zien we zelf de dingen gebeuren die de HERE in Zijn Woord heeft verboden en er Zijn afkeer over heeft laten blijken.

Corruptie, oneerlijkheid, immoraliteit en wetteloosheid. Seks, drank, verdovende middelen, onzedelijke en opruiende lectuur en... noem maar op. Ook de kerk is in verval, het rammelt en kraakt aan alle kanten. Er is een onbeschaamde ontkenning van Gods Woord. In 2Kon.22 begint de geestelijke opleving bij Josia.

2 Koningen 22 vers 3 en 4:

In zijn 18^e regeringsjaar stuurde koning Josia zijn secretaris Safan, de zoon van Asaljahu en kleinzoon van Mesullam, naar de tempel om de hogepriester Chilkia de volgende opdracht te geven: Verzamel het geld dat de priesters van de mensen ontvangen bij de deur van de tempel.

Josia laat zien dat hij koning wil zijn op de manier waarop Mozes het de Israëlieten heeft voorgehouden (Deut.17). Onderkoning onder de HERE, één die zijn God volledig gehoorzaamt. 2 Koningen 22 vers 5 en 6:

Geef het aan de bouwopzichters, zodat zij timmerlui en metselaars kunnen huren en hout en stenen kunnen kopen voor de restauratie van de tempel.

Uit 2Kron.34 blijkt dat de koningen van Juda de tempel hadden laten vervallen, en dat zal vooral door de vorige koningen, Manasse en Amon, zijn gebeurd. Josia laat de tempel restaureren. Blijkbaar werd de tempel niet gebruikt toen Josia op de troon kwam. Bij een geestelijke opleving wordt de dienst aan de HERE hersteld, opdat Hij weer de plaats krijgt die Hem toekomt.

2 Koningen 22 vers 7:

De bouwopzichters hoefden geen verantwoording af te leggen voor hun uitgaven, want het waren allemaal eerlijke mannen.

Josia geeft de voormannen en bouwlieden op dezelfde wijze de vrijheid bij hun uitgaven als eerder is gedaan door Joas (2Kon.12).

2 Koningen 22 vers 8

Op een dag kwam de hogepriester Chilkia bij secretaris Safan en vertelde hem: Ik heb in de tempel een boekrol ontdekt, waarop de wetten van God staan geschreven. Hij gaf de boekrol aan Safan om hem te lezen. In dit vers vinden we een derde punt voor een geestelijke opleving: terugkeer naar het Woord van God.

Hebreeën 4 vers 12:

Want het woord van God is levend en vol van kracht. Het is scherper dan een tweesnijdend zwaard, het dringt zo diep door dat het alles in ons van elkaar lossnijdt, zelfs onze diepste gedachten en verlangens. Daardoor wordt duidelijk wie wij werkelijk zijn. Hoeveel tijd besteden wij aan het lezen van Gods Woord? 2 Koningen 22 vers 9 en 10:

Toen Safan de koning verslag uitbracht over de vorderingen bij het herstel van de tempel, vertelde hij hem ook over de boekrol die Chilkia had gevonden. Safan las de inhoud aan de koning voor.

Nadat het geld ten behoeve van de herstelwerkzaamheden is verzameld en de bouwlieden aan het werk zijn gegaan, meldt de hogepriester Chilkia aan Safan dat hij een boekrol in de tempel heeft gevonden, waarop de wetten van God staan geschreven. Hij draagt de boekrol over aan de schrijver. We mogen ervan uitgaan dat deze wetsrol heel Deuteronomium of een groot deel daarvan bevat. Safan gaat naar koning Josia en brengt hem verslag uit van de vorderingen bij het herstel van de tempel. Vervolgens vertelt Safan dat Chilkia hem een boekrol heeft gegeven en leest hij de inhoud aan de koning voor.

2 Koningen 22 vers 11:

Nadat de koning had gehoord wat in de boekrol stond, scheurde hij ontzet zijn kleren.

Nadat Josia de woorden van de wet heeft gehoord, scheurt hij zijn kleren. Josia ziet de grote kloof tussen de eisen van de wet en de situatie in Juda. Naar aanleiding van teksten over de vloek die volgt op ongehoorzaamheid (Deut.28) beseft hij hoe somber de vooruitzichten voor zijn volk zijn. Josia besluit op te treden en stelt een groep van vijf mensen samen. Deze commissie krijgt opdracht om de HERE te raadplegen. Josia wijst erop dat de toorn van de HERE is ontstoken. Wij en onze voorouders hebben de aanwijzingen van dit boek niet opgevolgd en nageleefd. Wat moeten wij nu doen? De aangewezen mannen moeten het aan de HERE vragen.

Maar daarover meer in de volgende uitzending, in 2Kon.22 en 23.